

Гугул Оксана

к.е.н., доцент кафедри
міжнародного туризму і готельного бізнесу,

Іванова Світлана,

викладач кафедри
інформаційної та соціокультурної діяльності,

Городецький Микола

к.е.н., доцент кафедри
міжнародного туризму і готельного бізнесу
Західноукраїнський національний університет

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІЙ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Співпраця в галузі туризму займає одне з чільних місць у програмах транскордонного співробітництва. Для більшості транскордонних регіонів туризм є стратегічною сферою регіонального розвитку. Позаяк туризм відзначається високою залежністю від інших галузей національної економіки, а доцільність транскордонного співробітництва (далі – ТКС) в туризмі зумовлюється високим ступенем залежності галузі від розміщення природнорекреаційних об'єктів, що формують туристичну привабливість регіону, то в розвитку туризму на транскордонних територіях зацікавлені прикордонні регіони країн, що поєднані спільними туристичними об'єктами, та розділені державними кордонами [2].

Основні форми реалізації ТКС в Україні – єврорегіони, міжрегіональні агломерації, транскордонні туристичні кластери, стратегії транскордонної співпраці, двосторонні міжурядові чи міжрегіональні угоди, програми партнерства, транскордонні проекти. Створення єврорегіону дає змогу його учасникам утворювати спільні економічні структури, розвивати прикордонну торгівлю, реалізовувати проекти в галузі туризму, екології, спорту та культури. Розвиток партнерських відносин між прикордонними регіонами у будь-якій сфері життєдіяльності сприяє розвитку туризму, а реалізація спільних проектів у туристичній галузі дає поштовх до розвитку економічних, соціальних та культурних зв'язків. 78 Роль ТКС у розвитку туристичної індустрії України розглянемо на прикладі єврорегіонів, які функціонують як організаційні форми співробітництва адміністративно-територіальних одиниць.

З 1993 року на прикордонних територіях України створено десять єврорегіонів: Карпатський (1993 р.), Буг (1995 р.), Нижній Дунай (1998 р.), Верхній Прут (2000 р.), Дніпро (2003 р.), Слобожанщина (2003 р.), Ярославна (2007 р.), Чорноморський (2008 р.), Донбас (2010 р.) і Дністер (2012 р.). До їх функціонування залучено 16 адміністративних одиниць: Вінницьку, Волинську, Донецьку, Закарпатську, Запорізьку, Івано-Франківську, Луганську, Львівську, Миколаївську, Одеську, Сумську, Харківську, Херсонську, Чернівецьку, Чернігівську області та АР Крим. У більшості єврорегіонів рекреаційно-туристична діяльність визначена як напрям ТКС. Значна увага приділяється питанням охорони природної та культурної спадщини як ресурсів розвитку туризму. Особливо це характерно для єврорегіонів Верхній Прут, Карпати, Буг. Для усіх єврорегіонів важливим напрямом діяльності, що сприяє розвитку туризму,

є покращення інфраструктури: шляхів сполучення, закладів розміщення, харчування. Актуальними є питання розбудови прикордонної інфраструктури, зокрема пунктів пропуску за спрощеним режимом, особливо в межах територій малого прикордонного руху. Для ряду єврорегіонів, особливо західної частини України, актуальним напрямом є використання в організації туристичних послуг етнокультурних традицій. На цьому ґрунтується ряд проектів з підтримки етнічної та культурної самобутності населення регіонів. Для єврорегіонів Верхній Прут, Карпатський, Буг, Нижній Дунай стали традиційними міжетнічні фестивалі, що популяризують етнокультурну спадщину. Збереженню та розвитку туристичної індустрії сприяють проекти з охорони навколишнього середовища і попередження екологічних катастроф, що реалізуються в єврорегіонах Нижній Дунай, Буг, Карпати, Верхній Прут, Дністер.

У програмах розвитку туризму більшості єврорегіонів прописані розробка якісного туристського продукту з урахуванням потреб охорони природної та культурної спадщини, хоча в деяких з них (Нижній Дунай, Слобожанщина, Ярославна, Дніпро) туризм або відсутній як стратегічний напрям, або окреслений 79 дуже загально. Головними завданнями розробники стратегій визначили тут розвиток малого та середнього бізнесу на транскордонних територіях, залучення до регіонів міжнародних туристичних потоків [6]. Актуальним завданням ряду єврорегіонів є покращення інформаційної доступності туристичного продукту та його промоції, що вирішується через впровадження ряду транскордонних проектів. Цілі досягаються шляхом створення баз даних туристичних ресурсів, пунктів та центрів туристичної інформації, розробки сайтів, картосхем, путівників, буклетів. Серед стратегічних цілей та завдань свого часу недостатньо уваги було приділено туризму в єврорегіонах Слобожанщина, Ярославна, Дніпро, Донбас. З огляду на надскладну військовополітичну ситуацію сьогодення, в цих єврорегіонах, а також у Чорноморському, транскордонні проекти призупинилися. Транскордонний туризм є одним із напрямів реалізації проектів, що діють у прикордонних адміністративно-територіальних одиницях країн для поліпшення соціально-економічної ситуації. Це програми сусідства «Польща – Білорусь – Україна» (Волинська, Закарпатська, Львівська області), «Угорщина – Словаччина – Україна» (Закарпатська область), «Румунія – Україна – Молдова» (Закарпатська, Івано-Франківська, Одеська, Чернівецька області). Результатом впровадження проектів є вдосконалення комунікацій, оптимізація інформаційного забезпечення туризму, покращення туристичної інфраструктури та якості туристичного обслуговування, зростання потоків міжнародного туризму. Водночас потенціал транскордонної співпраці України, який може забезпечити сталий розвиток та конкурентоспроможність транскордонних регіонів, ще не повною мірою використовується. ТКС відіграє важливу роль для прикордонних територій України, які стали об'єктом регіональної політики ЄС, адже наша держава знаходиться у центрі європейських транспортних коридорів, що відкриває можливості для міжнародних зв'язків, активізації результативнішого залучення прикордонних регіонів України до міжрегіональної та транскордонної співпраці. Що ж стосується розвитку туризму, то це важливий важіль формування іміджу України на міжнародному туристичному ринку [1].

Так, як Польща – один із наших найближчих сусідів, стосунки з яким мають давню історичну традицію, стратегічним 80 напрямом у зовнішній політиці України є

партнерські відносини із цією державою. Враховуючи той факт, що Польща є членом ЄС, Україна вкрай зацікавлена у розвитку стратегічних відносин з даною країною. На сьогодні співробітництво обох держав спостерігається майже в усіх сферах економіки, у тому числі в галузі туризму. ТКС є досить ефективним «ґрунтом» для співпраці у розвитку туризму між країнами, адже здійснюється обмін туристичною інформацією, співробітництво між туристичними організаціями, надання допомоги в підготовці проектів у рамках міжнародних програм. Варто також зазначити, що саме туризм є явищем впливу на гуманізацію суспільних відносин, взаємин між народами в контексті входження України до європейського економічного і культурного простору. Використовуючи досвід Польщі, українські прикордонні території поступово перетворюються на осередки європейського розвитку, які є прикладом реальної організації європейських прагнень України. Українсько-польське транскордонне співробітництво в галузі туризму передбачає – територіальне стимулювання розвитку туризму, використання туристичних зв'язків для укріплення взаєморозуміння й довіри між країнами, розробку спільних стандартів і технологій обслуговування туристів, аналіз оцінки туристичних ресурсів та інфраструктури, аналіз інвестиційних пропозицій на рівні певних адміністративно-територіальних одиниць [2].

Транскордонна співпраця України та Польщі в туристичній сфері здійснюється відповідно до нормативно-правової бази та міжнародних документів. Важливим міжнародним нормативно-правовим актом, що створює основу здійснення ТКС в Україні та Польщі, є Європейська (або Мадридська) рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, прийнята 21 травня 1980 р. Крім того, між державами підписано цілу низку міжурядових угод, договорів, програм та стратегій, що визначають напрямки та загальні засади організації ТКС у галузі туризму. Організаційно-правовою формою транскордонного співробітництва є єврорегіони. Практичним механізмом реалізації міжрегіональних проектів між Україною та Польщею є участь у діяльності єврорегіону «Буг» та Асоціації «Карпатський Єврорегіон» [15]. Варто зазначити, що діяльність в межах єврорегіонів є досить успішною. Так, на українсько-польських прикордонних територіях функціонує 76 музеїв, з них 39 – польські, 17 театрів і 108 кінотеатрів (на українській території – 11 і 47 відповідно), 303 туристичні бюро (113 в українській частині), 5 центрів туристичної інформації (4 – в польській частині), 4 ботанічних та 1 зоологічний сади. Реалізуються також спільно розроблені проекти. Це і розробка міжнародних туристичних маршрутів, серед яких можна назвати «Зелене коло», «Підземне місто»; дослідницькі проекти, завданням яких є аналіз ресурсів та стану туристичних галузей досліджуваних областей для потреб розроблення нових туристичних об'єктів та розвитку туристичної інфраструктури (прикладом є проект «Туристичний потенціал Західної України» з 2002 р.); програми розвитку вже діючих туристичних об'єктів та прикордонних регіонів [2].

Важливим промоційним заходом українсько-польського співробітництва в галузі туризму було спільне проведення Україною та Польщею фінальної частини чемпіонату з футболу Європи влітку 2012 р. Цей спортивний захід став першим кроком маркетингу українсько-польських транскордонних туристичних послуг [3, р.299-307].

Отже, Україна зацікавлена у розвитку партнерських відносин з Польщею так, як це дає можливість ознайомитись з польським досвідом євроінтеграції і зробити висновки щодо інтеграції України до ЄС. Таким чином, для України транскордонна співпраця в туристичній сфері може стати важливим елементом інтеграції до ЄС, це її попередній і доповнюючий етап на шляху вступу до організації.

Список використаних джерел

1. UNTWO. Tourism Highlings. 2014 Edition. P. 6. URL: [http://mkt.unwto.org/publication/unwto – tourism-highlights – 2014 – edition](http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2014-edition). 127.
2. World Tourism Organization (2018), UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition, UNWTO, Madrid. URL: <https://doi.org/10.18111/9789284419876>.
3. Xiang, Z. & Fesenmaier, D. (2017) Аналітика великих даних, туристичний дизайн та розумний туризм. In Analytics in Smart Tourism Design: Concepts and Methods. Cham: Springer. P. 299–307.